

karum

Eyðfinn Magnussen hevur drúgvvar royndir við at brúka leikvísindi í sínum vísindaligu kanninum.

– Vit eru sera væl nøgd við undirtøkuna, og kanningin gevur okkum vitan, ið vit ikki høvdu frammánundan. Hon vísir, hvussu fólk brúka náttúruna, og hvussu tey virðismeta hana. Hon vísir, hvørji støð í Føroyum eru serliga virðismikil fyri fólk. Og hon sigur okkum, hvussu fólk halda, at vinnuligt virksemi eigur at verða skipað í landslagnum.

– Kommunur gera byggisamtyktir fyri innangarðs jørð, sum áseta, hvar íbúðir skulu vera, og hvar ídnaður og handil skulu vera. Men ongar reglur ella ætlanir eru

fyri, hvussu uttargarðs jørð kann brúkast. Tí er tað ógvuliga gott, at vit nú vita, hvat føroyingar halda um hetta.

– Menningin má sjálvandi ikki steðga, og tí spyrja vit eisini fólk, hvar tey halda, at virksemi sum aling, vind- og vatnorka, havnaútbýgging og ferðavinna eigur at vera. Tað gevur myndugleikum, ið skulu gera menningarætlanir, møguleika at sleppa undan nógvum trupulleikum, at tey vita frammánundan, hvat fólk halda, sigur Eyðfinn.

Úrslitið av landslagskanningini verður eftir ætlan klárt fyrst í kom-

tilvitaðir um at skráseta veiðuna, sigur Eyðfinn.

Við støði í veiðuhagtølunum metti Eyðfinn Magnussen, at føroyski harustovnurin telur millum 15.000 og 20.000 harur.

Ávirkaði prísir

Tiltakið við at fáa haruskjuttar at skráseta veiðuna á Facebook-bólkinum var sera væleydnað, men tað var tíðarkrevjandi, tí úrslitini skuldu skrivast inn í eitt rokniark og haðani flytast í eina databasu, har samanteljingar og samanberingar kundu gerast.

Fyri at lætta um arbeiðið varð ein nýggj heimasíða – haran.fo – gjørd til endamálið, har harumenninir sjálvir kundu leggja úrslitini inn í skipanina.

Í 2015 og 2016 vórðu ávikavist 4.012 og 2.950 skotnar harur skrásettar. Tað vóru munandi færri enn

undanfarnu árin.

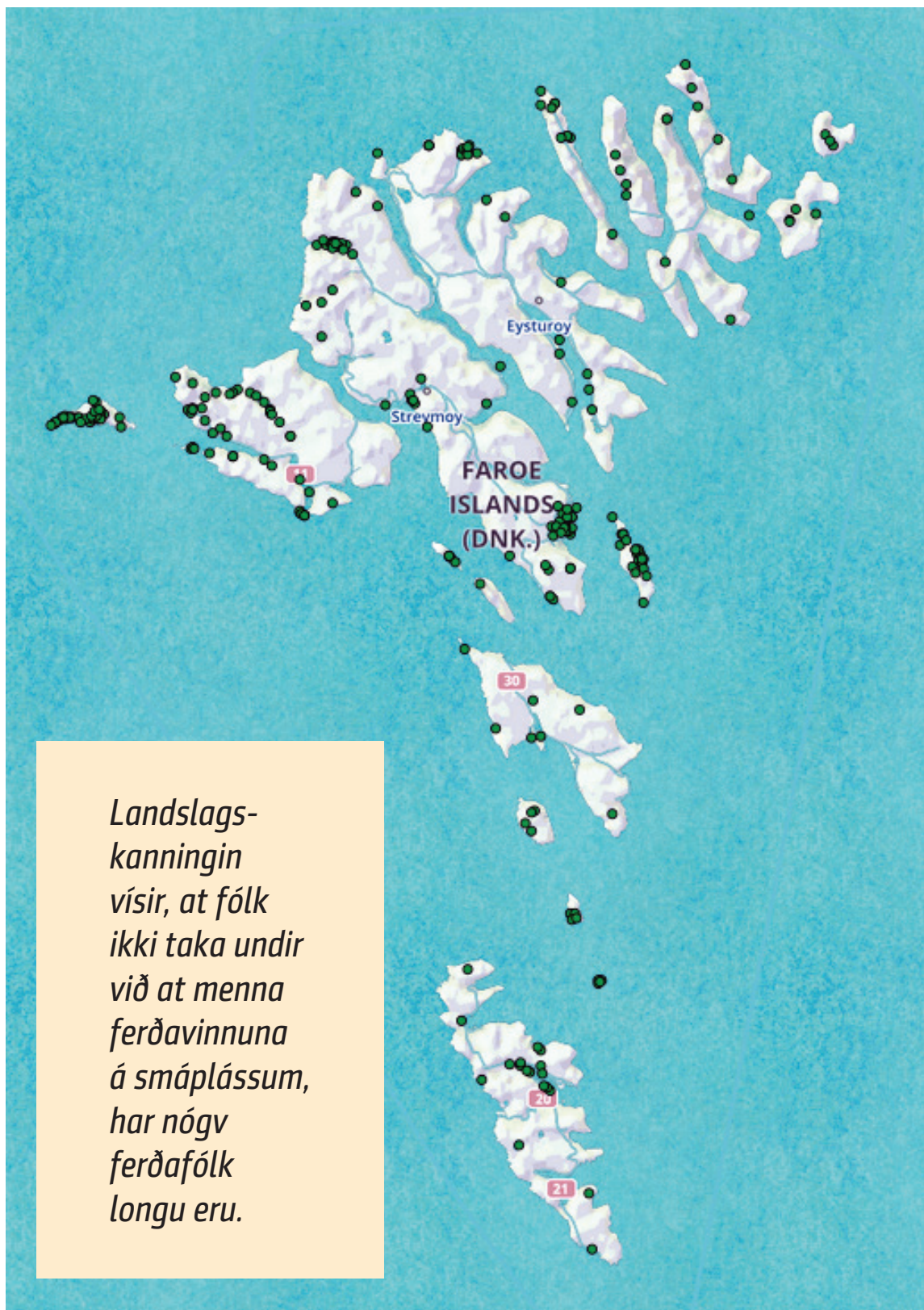
– Orsøkin til tað eru allarhelst náttúrlig sveiggj í harustovninum. Men tað kann eisini hugsast, at menn hava aftrað seg við at upplýsa, hvussu nógv teir hava fingið, tí tað hækkaði prísir fyri teir góðu haruhagarnar, sigur Eyðfinn.

Virðið ein millión

Eyðfinn fekk eisini aðrar áhuga- verdar upplýsingar frá haruskjuttunum.

– Fráboðanirnar vísu, at umleið 1200 mans skutu harur í Føroyum í 2014. Tað var eitt óvæntað høgt tal.

– Í 2014 vórðu 1100 harutúrar gjørdir kring landið, og skotið varð í 348 hagapørtum. Og samlaða virðið av teimum 9400 harunum, ið vórðu skotnar í 2014, var ein sløk millión krónur, sigur hann.

andi ári. Tað eru mest útlendsku granskararnir, ið hava gjørt líknanandi kanningar aðrastaðni, sum fara at greina úrslitini. Teir fara at skriva eina vísindaliga grein um kanningin, og ætlanin er eisini at

geva út eina meira almenna grein, so almenningurin fær høvi at kunna seg við úrslitini.

– Mín leiklutur verður serliga at skriva eina frágreiðing, ið vendir sær til føroyskar myndugleikar,

og miðla úrslitini av kanninginini til føroyingar grundað á ta vitan, sum eg havi um føroyingar og føroysku náttúruna, sigur Eyðfinn.

LEIKFÓLK HJÁLPA GRANSKARUM

Leikvísindi (Citizen Science) er eitt hugtak, sum fær størri og størri rúmd innan granskning í dag.

Leikvísindi gevur vanligum fólki uttan vísindaliga útbúgving møguleika fyri at luttaka í granskning. Fólk kunnu hjálpa granskarum við at savna upplýsingar á ymiskan hátt. Tað kann vera við at skráseta djór og plantur ella svara spurningum.

Størsta danska verkætlanin, ið er grundað á leikvísindi, kallast Tann stóra náttúrukanningin. 35.000 vanligir danir hava meldað seg til verkætlanina, ið skal kortleggja margfeldni í dansku náttúruni. Luttakararnir senda inn fráboðanir um, hvørji djór tey

síggja í náttúruni. Granskararnir hava fingið 390.000 fráboðanir, síðani verkætlanin byrjaði í mai 2015.

Leikfólk kunnu eisini hjálpa granskarum við at spæla telduspøl, har tey til dømis skulu finna nýggjar hættir at seta lutir saman. Tað gevur granskarum innan ílegu- og lívfrøðigranskning virðismiklar upplýsingar um, hvussu heilin virkar.

Í Føroyum eru eisini nøkur dømir um verkætlanir, har leikfólk hava hjálpt granskarum við upplýsingum.

Eitt dømi er skrásetingin av skotnum harum, sum byrjaði sum ein Facebook-bólkur fyri haruskjuttar. Eitt annað dømi er landslagskanningin, sum júst er liðug.